

NOTHOMB, Jean-Baptiste, advocaat, staatsman, diplomaat en publicist (Messancy 3 juli 1805 - Berlijn 16 september 1881).

Na middelbare studie aan het atheneum te Luxemburg promoveerde Nothomb in 1826 te Luik tot doctor in de rechten, waarna hij zich te Brussel vestigde. Als journalist bestreed hij het beleid van Willem I en pleitte voor een andere - nationaal meer adequate - verenigingsvorm tussen Noord en Zuid. Na de Revolutie was Nothomb lid van het Nationaal Congres en van de Grondwetscommissie (1830-'31), daarna volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Aarlen (1831-'48) en secretaris-generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken (1831-'37). In deze functies oefende hij grote, soms zelfs beslissende invloed uit bij het bepalen van de staats- en regeringsvorm van België.

De gelovige liberaal Nothomb was een overtuigd aanhanger van het unionisme. Van 1837 tot '40 was hij minister van Openbare Werken; van 1841 tot '45 leidde hij de regering en was tevens titularis van Binnenlandse Zaken. Met de afbrokkeling van het unionisme trok Nothomb zich uit de binnen-

landse politiek terug. Van 1845 tot zijn overlijden vertegenwoordigde hij België te Berlijn.

J.-B. Nothomb was de eerste theoreticus van het Belgisch nationalisme. Ter verantwoording en verdediging van de Belgische Revolutie en van een - door hem gevolgde - politiek van gematigdheid schreef hij in 1833 het *Essai historique et politique sur la révolution belge*. Hierin betoogde hij dat België reeds geprefigureerd was in het verleden: vóór 1830 vormde het Belgische volk een zedelijke eenheid die op het traditionalisme gebaseerd was. Sinds 1830 is België een politieke eenheid geworden, met als drijfkracht een geestelijk principe, de „volonté actuelle”, die in de aanwezigheid van een nationale dynastie tot uitdrukking komt.

Nothomb beschouwde een nationale taal als een belangrijke, maar niet noodzakelijke factor van de staatseenheid. Hij wenste dat België de Franse taal zou aannemen, omdat dit minder inspanning zou vergen dan het vervolmaken van het Vlaams. Ook in dit opzicht legde hij de nadruk op de scheiding tussen taal en politiek: door zijn taal zal het intellectuele België tot de Franse wereld behoren, doch op grond van zijn politieke opvattingen zal het neutraal blijven tussen Duitsland, Engeland en Frankrijk.

Nothomb redeneerde uit zijn persoonlijke ervaring. Hij was een verfranste Luxemburger. Voor hem was de taal louter een verworven instrument van het denken en was het vaderland een schepping van de geest. Om deze geestelijke relatie te bestendigen en te versterken, riep Nothomb de Belgen op tot politiek bewustzijn en vaderlandsliefde. Hij nodigde de geschiedschrijvers uit om het verleden van België te benaderen in de zin van zijn *Essai*, d.w.z. van het nationaal standpunt uit en in verband met het België van 1830.

In de visie van Nothomb omtrent taal en natie was geen plaats voor de opvattingen van de V.B., hoe gematigd ze ook mochten zijn. Dit verklaart waardoor in de volgende decennia politici en publicisten in hun verzet tegen de V.B. vaak aan de denkbeelden van de gezaghebbende Jean-Baptiste Nothomb gerefereerd hebben.

WERK: *Essai historique et politique sur la révolution belge* (1833).

LITERATUUR: P. Nothomb, *Jean-Baptiste Nothomb et ses frères* (1931); - J. Ruzette, *J.-B. Nothomb* (1946); - H. Haag, *Les origines du catholicisme libéral en Belgique (1789-1839)* (1950); - F. Vercauteren, *Cent ans d'histoire nationale en Belgique*, I (1959); - L. Wils, *De politieke oriëntering van de Vlaamse Beweging (1840-1857)* (Uitgave van de Katholieke Vlaamse Hogeschooluitbreiding, 1959); - H.J. Elias, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, I-III (1963-'64); - Th. Luykx, *Politieke geschiedenis van België van 1789 tot heden* (1969, tweede uitgave).

MARC D'HOKER